

Пішута В. І.,

доктор філософії, асистент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМ

В умовах збройної агресії РФ проти України виникає ряд проблем, які стосуються можливості реалізації права на охорону здоров'я. Складнощі з'являються як через знищення закладів охорони здоров'я (станом на вересень 2022 року знищено 127 лікарень [1]), так і через порушення звичайної для мирного часу логістики. Навантаження на систему охорони здоров'я також зросло через збільшенням пацієнтів із важкими травмами. З іншого боку виникає питання про забезпечення медичною допомогою військовополонених, яких затримано у ході ведення бойових дій. Саме через це необхідно зрозуміти, яким є сучасний стан нормативно-правового регулювання забезпечення медичною допомогою військовополонених в Україні.

Перш за все варто звернути увагу на ключовий міжнародний акт, який визначає правила поводження з військовополоненими – Женевську конвенцію про поводження з військовополоненими (далі – Женевська конвенція), яка була підписана 12 серпня 1949 р. У ч. 1 ст. 13 Женевської конвенції закріплено положення, що забороняється державам, що тримають у полоні вчиняти будь-які дії, що можуть призвести до шкоди здоров'ю військовополоненого: «... жодного військовополоненого не можна піддавати фізичному каліченню або медичним чи науковим експериментам будь-якого характеру, які не обґрунтовані потребою в проведенні медичного, стоматологічного або стаціонарного лікування військовополоненого та не здійснюються в його інтересах» [2].

Відповідне положення також має фрагментарне закріплення і в українському законодавстві, а саме у ч. 1 ст. 45 Основ законодавства України про охорону здоров'я, де зазначено, що забороняється проведення науково-дослідного експерименту на військовополонених [3].

Ст. 15 Женевської конвенції накладає на державу, що тримає в полоні, позитивні зобов'язання щодо забезпечення надавати військовополоненим безоплатну медичну допомогу, якої вимагає їхній стан здоров'я. Крім цього глава III Женевської конвенції «Гігієна та медична допомога» (ст. 29–32) містить положення про те, що не можна перешкоджати військовополоненим з'являтися на прийом до медичного персоналу для огляду, а також щодо періодичності медичних оглядів військовополонених [2].

Уже після повномасштабного вторгнення РФ на територію України було прийнято кілька нормативно-правових актів, які визначають стандарти поведінки з військовополоненими. У п. 4 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період» від 17 червня 2022 р. № 721 (далі – Постанова № 721) зазна-

чено, що пораненим та хворим із числа військовополонених надається своєчасна медична допомога [4]. Тобто медична допомога військовополоненим має бути надана за першої ж можливості. При цьому слід враховувати й обстановку, яка складається на полі бою.

Абз. 2 п. 10 Постанови № 721 визначає суб'єктів організації та надання медичної допомоги. До числа таких суб'єктів можна віднести заклади охорони здоров'я Збройних Сил (у п. 17 Постанови № 721 окремо визначено можливість направлення військовополонених до військових госпіталів у разі необхідності отримання кваліфікованої та спеціалізованої медичної допомоги), закладів охорони здоров'я державної або комунальної форми власності [4]. При цьому спеціалізована медична допомога військовополоненим має бути надана у закладах охорони здоров'я Збройних Сил, а якщо такої можливості немає, то їх передають для надання медичної допомоги до закладів охорони здоров'я державної або комунальної форми власності.

Крім того, до суб'єктів організації та надання медичної допомоги можна додати заклади охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби, які відповідно до абз. 1 п. 33 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку тримання військовополонених» від 05 квітня 2022 р. № 413 (далі – Постанова № 413) здійснюють первинний медичний огляд, контроль та аналіз стану здоров'я військовополонених у таборах, а також здійснення на територіях таборів державного санітарно-епідеміологічного нагляду [5].

Абз. 1 п. 36 Постанови № 413 визначає, що забезпечення військовополонених лікарськими засобами, медичними виробами, технічними та іншими засобами реабілітації, здійснюється за рахунок бюджетних коштів [5].

Крім цього, в абз. 2 п. 36 Постанови № 413 йдеться про те, що надання платних медичних послуг військовополоненому надається за рахунок особистих грошових коштів військовополоненого, якому надавалася медична допомога, коштів близьких родичів або інших осіб [5]. Перелік платних медичних послуг передбачено Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах» від 17 вересня 1996 р. № 1138 [6].

Отже, після початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України на рівні підзаконних актів було визначено деякі аспекти надання медичної допомоги військовополоненим. Деталізації в майбутньому потребують положення щодо періодичності медичних оглядів військовополонених, а також щодо організації інфекційного контролю військовополонених.

Список використаних джерел:

1. МОЗ співпрацюватиме з Project HOPE щодо відновлення медичних закладів. *Міністерство охорони здоров'я України*: вебсайт. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/moz-sprivpracjuvatime-z-project-hope-schodo-vidnovlennja-medichnih-zakladiv>.

2. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими, підписана 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.

3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.

4. Про затвердження Порядку здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>.

5. Про затвердження Порядку тримання військовополонених: Постанова Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2022 р. № 413. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF>.

6. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text>.